

לספר כדי לחיות...

תיאטרון עדות - מפגש בין דורי

סיפור השרדותם ותקומתם של ניצולי השואה

חברי מועדון "מפגש בכפר" בכפר-סבא

בשיתוף תלמידי ט' בחט"ב ע"ש אלון

אשל - האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל
ניהול הפרויקט, בימיו והפקה: עירית ועזרא דגן

העמותה למען הקשיש
כפר-סבא

עיריית
כפר-סבא

אשל - האגודה לתכנון ולפיתוח
שירותים למען הזקן בישראל

עמותת תיאטרון עדות
"לספר כדי לחיות"

תיאטרון עדות לספר כדי לחיות

דבר יו"ר העמותה

פרויקט "תיאטרון עדות – לספר כדי לחיות" מהווה נדבך נוסף בעשייה של העמותה למען הקשיש כ"ס למען ניצולי השואה תושבי העיר. חברי מועדון "מפגש בכפר" המשתתפים בפרויקט ומספרים את קורותיהם תורמים לשימור ולתיעוד פרק זה בהיסטוריה של העם היהודי. במשך שנה עברו ניצולי השואה ובני הנוער, תלמידי חט"ב אלון, תהליך יחיד במינו. בפני בני הנוער נחשפו סיפורי ההשרדות האישיים של הניצולים. לא תמיד ניתן לדמיין או להבין את קורותיהם של ניצולי השואה בתקופה חשוכה זו. בני הנוער גילו רגשות חמלה רבים ועטפו את הניצולים באהבה ובחום.

בפני בני הנוער נחשפה עוצמתם הרבה של ניצולי השואה, אשר על אף הסבל הצליחו לאסוף את השברים, להקים משפחות, לעלות לארץ ולתרום חלק מרכזי ביותר בבנין המדינה. זהו תהליך בעל חשיבות רבה לקשר הבין דורי, בו בלטה הזדהותם של בני הנוער עם ניצולי השואה מבטיח כי הזיכרון ימשיך עם העם היהודי לנצח.

בימים אלה בו קמים חדשות לבקרים מכחישי שואה בעולם יש משנה חשיבות לקשר מיוחד זה ולעובדה שאל לנו לתת לשכוח את קורותיו של העם היהודי בתקופת השואה. אני מבקש להודות לניצולי השואה שהתגלו בכל עוצמתם הנפשית וחשפו בפנינו את סיפוריהם האישיים. הערכתי ולבני הנוער על החמלה שגילו כלפי הניצולים והאהבה והדאגה הרבה בה עטפו אותם.

אני מברך את אשל ואת הגב' מגי גד על ייזום וליווי הפרויקט.

תודה והערכה מקרב לב לעיריית ועזרא דגן אשר נצחו על התהליך כולו והביאוהו לידי הפקה מרגשת זו. אני מודה לכם על הרגישות והעוצמה של ייזום וביצוע פרויקט חשוב זה.

דוד רזניק
יו"ר העמותה למען הקשיש כ"ס

סיפור השואה והשפעתה על עם ישראל, על משפחות הנספים ועל השרידים שניצלו, חייב לא רק להשמר בזכרון הלאומי אך גם להיות מועבר לדורות הבאים.

אחד האמצעים החינוכיים המוצלחים שפותחו לאחרונה הוא "תיאטרון עדות" אשר מאפשר לדור הצעיר ללמוד ולחוות ממקור ראשון את אשר קרה לעמנו.

"תיאטרון עדות" התגלה גם כגורם מסייע לניצולי השואה עצמם, בכך שהוא מאפשר להם להעלות את זכרונותיהם ולעבד אותם לאור מצבם האישי, המשפחתי, החברתי והלאומי כיום.

אין זה "תיאטרון" במובן התרבותי של המושג, אלא חוויה מרגשת אשר סוחפת את הקהל יחד עם ניצולי השואה ובני הנוער אשר על הבמה.

תודה למשתתפים שלקחו חלק ביצירת החוויה המרגשת ותודה למארגנים ולמבצעים שתרמו לביצוע המוצלח.

פרופ' יצחק בריק
מנכ"ל אשל

תיאטרון עדות לספר כדי לחיות

"Testimony Theater – To tell in order to live"

Holocaust Survivors and Pupils in an Educative and Therapeutic Project.
Program running, instructing, editing, writing, directing and producing by
Irit and Ezra Dagan

The Testimony Theatre performs all over the country thanks to
"JDC-Eshel's" professional assistance and financial support

ניתוב ארצי ומימון פרויקט תיאטרון עדות – אשל

בימוי, ניהול התוכנית וההפקה: עירית ועזרא דגן
עיבוד העדויות, כתיבה והמחזה: עירית דגן
ניהול מוסיקלי ונגינה בפסנתר: מישה בלכרוביץ'
נגינה בגיטרות: עמרי דגן

סקסופון: ספיר עטרי, קלרניט: דנה רייטר

מצגת אלקטרונית: אולג קוגוט

ניהול הצגה: נמרוד דגן

תכנון תאורה, הגברה והפעלה: "ליאון סאונד"

צילומי סטילס: עמרי דגן

צילום ההצגה בוידאו: אליצור ראובני הפקות T.V

גרפיקה: אדום אדום

ניהול פרויקט ארצי – מנהלת תוכניות קהילתיות באשל: מגי גד

רכזות פרויקט כפר-סבא: זהבה באום ונאוה סלומון

תודות ל:

פרופסור יצחק בריק – מנכ"ל אשל

העמותה למען הקשיש כפר-סבא

מר יהודה בן חמו – ראש עיריית כפר-סבא

שריק רותם – מנהלת חט"ב ע"ש אלון כפר-סבא

לילי הררי – ס' המנהלת – רכזת שכבה ט' – חט"ב ע"ש אלון כפר-סבא

שוש שובל – מנהלת המחלקה לחטיבות הביניים – אגף החינוך עיריית כ"ס

ענת ניסקי – מנהלת אגף הרווחה

ג'פרי לידר – מנהל מרכז היום לקשיש כפר סבא וצוות העובדים.

הפצת ההצגות בסיוע עמותת "תיאטרון-עדות לספר כדי לחיות"
והקרן המשפחתית ע"ש תד אריסון

הדפסת תוכנייה זו בסיוע דיסקונט

ההצגות בנובמבר 2007 – בהיכל התרבות כפר-סבא

על ההפקה: "התהליך חשוב לא פחות מהתוצאה..."

"צריך אומץ, כדי לגעת, לספר ולהציג את קורות הישרדותם של ניצולי השואה. מצאנו עצמנו עוברים תהליך הדרגתי וממושך, מגבשים בנגיעה ראשונית, הססנית, רגישה בתחילה, ובטוחה יותר בהמשך – דרך תיאטרלית – חווייתית המוסרת עדות. חלקם של הדור השלישי, גדול לא פחות: מכילים את העצבות והאובדן, אך תורמים גם לאווירת התקווה, שמחת החיים וההמשך. אנו הבאים מן התיאטרון, בטוחים שכאן זה שונה: התהליך חשוב יותר מהתוצאה. הרגשנו לא פעם כמנחים בקבוצת תמיכה וגם כבני משפחה. מתחילים בזהירות ובחשש: אם לגעת? וכמה? ועד היכן? בכאב ובפצע שהגליד, או לא... ומצאנו עצמנו נסחפים, אהבים ונרגשים בחמלה אין – סופית וברצון עז ליצור קבוצה חובקת, ולברוא צורה-בימתית למסמך אנושי מצמרר ומכאיב."

עירית דגן

מרפאה בהבעה ויצירה, M.A. בדרמה תרפיה, שחקנית, מורה למשחק ובמאית תיאטרון. בוגרת בית הספר למשחק "בית צבי", וספרות עברית באוניברסיטה העברית. שיחקה בתיאטרון "הבימה" ובתיאטרון לילדים ולנוער, מנהלת הוראת תיאטרון בתוכנית "קרב" למעורבות בחינוך. דור שני להורים ששרדו את אושוויץ ו"מחנת הבריחה" בהונגריה וטרנסלבניה, ושאיבדו את כל משפחותיהם יוסף ולוי בשנה האחרונה למלחמה.

עזרא דגן

שחקן התיאטרון "הקאמרי" ת"א, במאי ומורה למשחק מסוגן ופנטומימה באוניברסיטת חיפה. בוגר מגמת התיאטרון בבית ספר "רננים", הסטודיו של נולה צ'לטון ופנטומימה בסטודיו של קלוד קיפניס. שיחקה בתיאטרון "הבימה" במשך 15 שנה. מלמד תיאטרון מסוגן ב"בית צבי". גילם את דמותו של רבי מנשה לברטוב, בסרט "רשימת שינדלר" של סטיבן שפילברג. חלק ממשפחתו, 6 נפשות בני משפחת פינטו שחייתה בפאריס, נספו באושוויץ.

"תיאטרון עדות – לספר כדי לחיות"

עמותה שהוקמה לקידום, פיתוח והפצת פרויקטים חינוכיים המפגישים ניצולי שואה עם דור שני ושלישי, דרך טיפול בהבעה ויצירה אמנותית ודרמה תרפיה. יו"ר – שושנה לוי, וועד מייסד: חנה מרון, חווה קליינברג, אלנה קיאל, מירטה כהן, פנינה רוזנצוויג, מרדכי אלדר, טומי ברייער. מנכ"ל: עירית דגן. אתר העמותה: www.edut.org.il www.testimony-theatre.org באתר הפרויקט מתקיים "פורום" – דו-שיח בין שורדי השואה לבין המשתתפים בפרויקטים, הצעירים עם המבוגרים, ודו-שיח בין קהל הצופים עם המציגים, היוצרים ומנחי הקבוצות.

דבר ראש העיר לתוכנית פרויקט תיאטרון עדות

אני מברך את משתתפי פרויקט "תיאטרון עדות – לספר כדי לחיות". אין לנו בתולדות העם אירוע מעצב וכואב, כשואה האיומה שהתחוללה באירופה ובצפון אפריקה. כאבה ניצור בליבנו וזכרה מפעפע בדמו של כל בן הארץ הזאת. אחת המצוות החשובות ביותר היא: "זכור את עשה לך עמלק" ולה מצטרפת האמרה: "והגדת לבנך". הציווי לזכור את העבר, את הנורא באסונות שפקדו את עמנו, החשיבות בזיכרון השואה וקורותיה וקורות עמנו הטבוח בה, הם מהיסודות החשובים של קיומנו כעם וכמדינה. על כן אני רואה חשיבות רבה לפרויקט ייחודי זה, המשלב את חברי מועדון "מפגש בכפר", מועדון ניצולי שואה בכפר-סבא, ואת תלמידי חט"ב אלון, בו מעבירים ניצולי השואה את סיפורם הם לדורות הבאים, למען נזכור ולא נשכח עד דור אחרון. אני מודה לכל מי שלקחו חלק בפרויקט. לעמותה למען הקשיש כפר-סבא על ייזום וניהול הפרויקט בעירנו, לניצולי השואה תושבי כפר-סבא שחלקו מכאבם הגדול וסיפוריהם האישיים הקשים, למורים בבית ספר אלון ולתלמידים, לאשל ג'וינט על ייזום הפרויקט ולעירית ועזרא דגן על ניהול הפרויקט הכתיבה הבימוי וההפקה. יבואו כל העושים על הברכה.

יהודה בן חמו ראש העיר

בתום שנה רצופת מפגשים וחוויית, עלה המסך על תיאטרון מיוחד במינו, בשחקניו ובתהליך הפקתו. במסגרת פרויקט מחויבות – אישית בשכבה ח' התנדבו 11 תלמידים, לפגוש כל שבוע קשישים ניצולי שואה, לשמוע סיפורי חיים ולשחק כתף אל כתף במשחק החיים הדרמטי שלהם. בית-הספר, האמון על חינוך תלמידים לערכים, לפיתוח זיקה לעם ולמדינה, לפיתוח אישי ולעיצוב זהות זכה לקחת חלק בפרויקט נפלא, המאפשר ליישם את כל יעדינו כמחנכים. בלב תלמידינו נותרה חוויה בלתי נשכחת וייחודית ביותר. הם פיתחו כבוד ורגישות לקשיש, לעברו של העם היהודי, לגילוי כוחות נפש ולחיות התיאטרון. אנו מברכות את כל העושים במלאכה: את עירית ועזרא דגן שהביאו מניסיונם ובנו את "תיאטרון עדות". את נאוה וזהבה שאימצו בחום את התלמידים ושילבו אותם בפעילות עם הקשישים. את 11 תלמידינו, השנה תלמידי ט', שיעלו על הבמה יכנסו לדמויות הניצולים ויחיו את סיפוריהם. יישר כוח לכל העושים במלאכה.

שריק רותם מנהלת ביה"ס לילי הררי סגנית המנהלת

דור השואה הולך ונעלם, ולכן מצווים אנו להנחיל את המורשת לבני הנוער, לבל נאחר את המועד. בחטיבות העליונות מפגישים את התלמידים עם מוראות השואה בביקורים באתרי השמדה, והנה בחטיבת הביניים ע"ש אלון בכפר סבא מפגישים תלמידים מכיתות ח' עם השואה בדרך שונה, אך לא פחות אפקטיבית, דרך שמעבר לפן הלימודי והידע שהיא מקנה, מטפלת בערכים אנושיים ולאומיים, וזאת במסגרת של התנדבות למען הקהילה, אלמנט המודגש מאוד בחט"ב. "תיאטרון עדות" המנוהל ע"י עירית ועזרא דגן פיתח פרויקט ייחודי הנקרא "לספר כדי לחיות", שמהותו תיעוד השואה באמצעות מפגשים בין דור ניצולי השואה (תושבי כפ"ס) והנוער, המשתרעים על פני למעלה משנה, ובהם סיפוריהם האישיים של הניצולים "קורמים עור וגידים" ומעובדים בדרך אמנותית על ידי המחזה בהשתתפות הקשישים והנערים. גולת הכותרת של הפרויקט – החשיפה לציבור הרחב של תוצר העבודה המשותפת. פרויקט חשוב זה מביא גאוה רבה לעיר בכלל ולמערכת החינוך בפרט.

שוש שובל, מנהלת המח' לחט"ב אגף החינוך, עיריית כפ"ס

תיאטרון עדות לספר כדי לחיות

תיאטרון עדות לספר כדי לחיות

פרומה לאבר (ווינשטיין)

נולדה בשנת 1931 בסרביה, רומניה. עם הכיבוש, פרומה ומשפחתה נמלטו לעיירה באר באוקראינה, נתפסו והועברו לגטו. בסתיו '42 בעת אקציה לחיסול הגטו נהרגו הוריה ואחותה בת השנה. פרומה נמלטה לבאלקו. ב- '43 נתפסה ונשלחה למחנה עבודה בטולצ'ין. ב- '44 שוחררה ומאז התגלגלה בבתי יתומים ומשפחות אומנות. ב- '55 נישאה לראובן, וב- '77 עלו ארצה מקישינב עם משפחתם. לפרומה 2 בנות ו- 2 נכדים שנולדו בארץ.

דבורה אינטרטור (פרימר)

נולדה בשנת 1930 בעיר ולדימיר וולנסק, פולין. את המלחמה עברה במסתור בבית של גויה ולאחר מכן הצטרפה לשורות הפרטיזנים בפולין. בשנת '48 עלתה לארץ בעליה בלתי לגאלית נישאה לחיים ז"ל. במלחמת ששת הימים נפצעה קשה כאשר התעקשה לבקר את בנה בגזרת ירושלים. לדבורה 3 ילדים, 7 נכדים ו- 2 נינות.

חיים פדר

נולד בשנת 1931 בעיר צ'רנוביץ, רומניה. ב- '41 נלקחה כל המשפחה לטרנסניסטריה, אביו ואחות אחת מתו מקור ורעב. ב- '45 בתום המלחמה, חזרו חיים אחיו ואימו לרומניה. ב- '47 עלו לישראל מרומניה כל אחד בנפרד, באונייה "מדינת היהודים". נשא את סולי לאישה בבית הספר החקלאי מגדיאל. לחיים 3 בנים ו- 10 נכדים.

אילונה אונגר (הרט)

נולדה בשנת 1925 בעיר אונגור, צ'כוסלובקיה. בשנת '40 התייתמה מאימה. בשנת '44 הועברה לאשוויץ יחד עם אחיה. בשנת '45 חזרה לעירה. למעט אחותה, איבדה את חמשת אחיה. בשנת '47 נישאה ליעקב, אף הוא ניצול שואה. לאחר סירובים רבים למתן היתר עליה מטעם שלטונות צ'כוסלובקיה לשעבר, עלו לישראל בשנת '72. לאילונה 2 בנות, 4 נכדים ו- 2 נינים.

יהודית פרידמן (שור)

נולדה בשנת 1932 בדורחוי, רומניה. כל זמן המלחמה שהתה במוגילב, טרנסניסטריה עם סבתה, אימה ושני אחיה הקטנים, שנספו מאוחר יותר, רק אח אחד שרד. האב נלקח לעבודות כפיה, נעלם והתגלה לאחר המלחמה בארץ. ב- '45 שוחררה ועברה לבוקרשט ומשם עלתה לארץ. ב- '49 נישאה ליהודית למשה פרידמן (ז"ל). ליהודית 2 ילדים, 5 נכדים ונין אחד.

גיתל ברוך (סורקו)

נולדה בשנת 1926 במיכילן, רומניה. בזמן המלחמה שהתה עם סבתה בבוטושן. אמה, חמשת אחיה ואחותיה נשלחו לטרנסניסטריה, שם מתו שלושת אחיה מקור ורעב. אביה נשלח לעבודות כפיה ולא נודע גורלו. בתום המלחמה, לאחר תקופת הכשרה בברשוב, הפליגה לארץ עם אניית המעפילים "פאן קרשנט", וגורשה על ידי הבריטים לקפריסין. ב- '48 נישאה בקפריסין לשמואל (ז"ל). ב- '49 עלו לארץ. לגיתל 2 ילדים ו- 4 נכדים.

אידה קדלץ (אביש)

נולדה בשנת 1924 בעיר יאסינה, צ'כוסלובקיה. המלחמה עברה עליה במחנות אושוויץ, גלזן-קירחן, אסן וברגן-בלזן. מכל משפחתה, הורים ואח שנספו, נותרה אידה לבדה. בשנת '47 נישאה למילן קדלץ ז"ל. בשנת '65 עלתה לארץ עם משפחתה מטפליצלאביה שבצ'כיה. לאידה 2 ילדים, 4 נכדים ו- 3 נינים.

מרים ודיסלבסקי (גרינשפון)

נולדה בשנת 1930 בעיירה וקרוביץ, פולין. בתקופת המלחמה חיה משפחתה, בת 10 הנפשות, בגטו ווהלין - אוקראינה. בסוף המלחמה עם חיסול הגטו ברחו מרים ואימה, נדדו בשדות, ביערות ובבתי גויים. הן שוחררו בשנת '44. בשנת '48 עלתה מרים ארצה. במאי '50 נישאה ליוסף, ניצול 5 מחנות ריכוז. למרים 3 ילדים ו- 15 נכדים ו- 4 נינים.

אורנה שני (וינטר)

נולדה בשנת 1930 בעיר בוקובינה, רומניה. במהלך המלחמה נותרה לבדה והועברה לבית יתומים בטרנסניסטריה, אוקראינה. שם עברו עליה ימים של קור ורעב. כל משפחתה נספתה. ב- '44 עלתה ליחידה לארץ באוניה "מורינו". עד להגעתה למשפחת פקר בכפר יהושע ואומצה על-ידם. בילתה לילות רבים על ספסל ברחובות תל אביב. במהלך מלחמת השחרור גויסה לחטיבת הנגב. ב- '49 נישאה אורנה לאמנון. לאורנה 2 ילדים ו- 5 נכדים.

אריה ולף

נולד בשנת 1928 בעיר שרבורג, הונגריה. אמו נפטרה כשהיה בן 3. ביוני '44 הועבר לגטו שם שהה 5 שבועות, משם הועבר לאשוויץ-בירקנאו. אביו וששת אחיו נספו. אח אחד שנשלח למחנה עבודה נותר בחיים. ב- '45 שוחרר אריה ע"י הצבא האדום באשוויץ. ב- '64 עלה לארץ ומאז גר בכפר סבא. אריה נישא לבלומה (רוזנברג) ז"ל. לאריה 2 ילדים ו- 5 נכדים.

עליזה שקדי (מסיקה)

נולדה בשנת 1936 בעיר בנגזי, לוב. בשנת '42 נלקחו עליזה ומשפחתה למחנה הריכוז ג'דו. ב- '42 עם כניסת בנות הברית ללוב חזרו עליזה ומשפחתה לבנגזי. ב- '49 עלו ארצה. ב- '60 עליזה נישאה לצבי שקדי (סקג'ו) ז"ל, אף הוא ניצול שואה. לעליזה 2 ילדים ו- 3 נכדים.

פישל יונגמן

נולד בשנת 1921 בעיר לודז', פולין. משפחתו מנתה הורים ו- 4 ילדים. פישל ואחיו נלקחו בשנת '40 למחנות עבודה בגרמניה ושם נפרדו דרכיהם. ב- '43 נשלח פישל לאשוויץ, שם שהה עד '45. בצעדת המוות הובל למחנות גרוס-רוזן בלכנהיין ושוחרר בבוכנוואלד. פישל עלה לארץ בשנת '50. נישא ללילי שנפטרה לאחרונה. לפישל 2 ילדים ו- 4 נכדים.

“תיאטרון עדות – הד לניצחון הרוח”

ד"ר צביה זליגמן – פסיכולוגית קלינית. מלוות פרויקט – “תיאטרון עדות”

שואה היא טראומה נפשית שאין מילים לתארה, ואין לה עדים. החוויות של הניצולים שנותרו ללא עיבוד ממשיות לחיות בתוכם, ולהחיות כל פעם מחדש, כאילו הן אינן חוויות מן העבר, אלא עדיין מתרחשות ומתקיימות. המתים דוממים, והשורדים נותרו ללא קול בהעדר מילים, שיוכלו לתאר את מה שחוו וראו. אלה ששמשו עדים מבחוץ סרבו לשאת בתפקיד, ונותרו אילמים, חרשים ועיוורים. חברי “תיאטרון עדות”, העמידו במה להשמיע את מה שלפנים נותר ללא הד. קולם הפקיע את האלם. ניצולי השואה מספרים לעיתים, בפעם הראשונה את סיפורם באמצעות השפה הדרמטית. התיאטרון מאפשר מסגרת לסיפור הטראומה, שיוצרת מרחק אסתטי, חוויה שאינה מציפה מדי.

בתיאטרון-עדות, עם עזרא דגן כבמאי, ועירית דגן כמטפלת בהבעה ויצירה, ובדרמה תרפיה, שיתוף בני הנוער בעשייה התיאטרלית, הוא ממד נוסף, כאשר הסיפור שהיה עד כה של השורדים בלבד, הופך להיות למעין, מסורת שבעל-פה שתמשך ותעבור מדור ודור.

לבסוף, הקהל שיושב, מאזין ובוכה, יחד עם הניצולים, הופך להיות עד חי, למה שהיה עד כה, זיכרון קפוא בזמן. בקבוצה מופלאה זו, עירית משתמשת בניסיונה הרב בתחום התיאטרון על מנת לאפשר לבני דורות אלו למצוא שפה שבאמצעותה יוכלו לספר את סיפורם זה לזה, מתוך רגישות רבה למורכבות של קבוצה כזאת, ולסכנה של ריטואליזציה, עירית, מנצלת את כלי הדרמה כדי לעבוד עמם באופן לא מציפי וכדי להכיל את עצמת רגשותיהם, ומאפשרת לכל אחד מבני הקבוצה לעבוד על פי יכולתו וצרכיו.

הבמה שמעמידים עירית ועזרא דגן, יוצרת שותפות חדשה המשחררת את הניצול, מן המסע הכבד, ומעול הבדידות, ומעלה את זיכרון היחיד אל הזיכרון הקולקטיבי.

מלאכת התיאטרון של חברי “תיאטרון-עדות” איננה עומדת בפני עצמה. היא קושרת אותם ואותנו אל עבודת התיאטרון שהתקיימה, בתוך איימי המחנות ונתנה מפלט לרוח האדם.

הנאצים ניסו להשמיד את הגוף ולהרוס את הנפש, “תיאטרון עדות” הד לניצחון הרוח על כוחות הרשע, אז ועכשיו.

ד"ר צביה זליגמן – פסיכולוגית קלינית, מומחית לטיפול בטראומה, פסיכולוגית קלינית במרפאת המבוגרים בשירות הפסיכיאטרי בבית החולים “איכילוב”, ת"א.

הצעירים תלמידי שכבת ט' המשתתפים בפרויקט:

למעלה מימין לשמאל: אלמוג רביב, אסנת גליקשטיין, גאות מדמון, בן יעקב, מורן רנד למטה: ספיר עטרי, חן מושקוביץ', עדי אברוצקי, דנה רייטר, מור חומסקי, עמית רוזנמן

עדנה ברנע – ציירת

עדנה ילידת הארץ, דור שני לקרבנות שואה. מציירת מאז 1997, השתתפה בראיונות אישיים עם ניצולים שעברו את השואה כילדים, עבור הספר "בדמייך חיי" המביא עדויות של ניצולים תושבי רמת השרון. במקביל ערכה מסע שורשים באוקראינה. בסדרת הציורים "הבובות שנותרו" אפשר לראות ולחוש את התהליך במסע הנפשי אל העבר.

התמונות בסדרה צוירו בשמן על בד 100\80 ס"מ

חוה קלינברג ז"ל 1927-2007

חוה ז"ל הייתה חברת הוועד המייסד של עמותת "תאטרון עדות- לספר כדי לחיות...". חוה הצטרפה למועדון "מפגש בכפר" מאז הקמתו. היא הייתה אחת החברות הבולטות בו ולקחה חלק פעיל ביותר. בשנת 2005/2006 השתתפה בפרויקט "תיאטרון עדות" בגבעתיים. כאשר הוחלט על תחילת הפרויקט בכפר סבא סייעה לנו חוה רבות בהסברה ובשכנוע חברי מועדון "מפגש בכפר, להצטרף לפרויקט.

חוה ילידת הונגריה. בתקופת השואה הייתה בגטו קושיצה ומשם נלקחה לאושוויץ, שם איבדה את הוריה. הייתה עם אחותה במחנה ברגן בלזן, משם נלקחו למרקלברג בגרמניה. באפריל 45, בצעדת המוות, בגבול הצ'כי הצליחה לברוח מהטרנספורט ובטעות נפרדה מאחותה. הן נפגשו כעבור שישה חודשים. עלתה ארצה בעליה בלתי לגאלית ב- 46 באוניה "הגנה".

יהי זכרה ברוך

רכזות הפרוייקט

אנו מלוות את פרויקט "תיאטרון עדות" מאז יומיו הראשון. כבנות הדור השני לניצולי השואה התחלנו את התהליך בהתרגשות רבה, אך יחד עם זאת היו בלבנו גם חששות - היעמדו בזאת ניצולי השואה המבוגרים, היוכלו בני הנוער להבין ולהכיל את קורותיהם.

במהלך השנה בה מתקיים הפרוייקט, מפגש אחד בכל שבוע, התרחש לנגד עינינו תהליך מופלא. ניצולי השואה סיפרו את סיפור הישרדותם, ברגישות רבה כדי לא להכביד יותר מדי על בני הנוער. בכל מפגש נפתח עוד פצע, נחשפו רגשות והאובדן הנורא מכל. מולם ישבו בני הנוער, מחבקים, מלטפים, מנסים להבין ולהרגיש. על אף הסבל, הצליחו ניצולי השואה להעביר לבני הנוער את העוצמה הטמונה בכל אחד מהם ואשר אפשרה להם לעלות לארץ ולבנות את חייהם מחדש.

בעקבות הפרוייקט זכינו לרגע מרגש בו נעטפו ניצולי השואה בחיבוק חם ע"י תלמידי חט"ב אלון ובראשם גב' שריק רותם, מנהלת, וגב' לילי הררי, רכזת שכבת ט'. בית הספר הזמין אותנו לקחת חלק בטכס יום השואה הבית ספרי. במהלך הטכס ניתן היה לחוש את ההערכה והחום של תלמידי החטיבה כלפי הניצולים. ומנגד לראות את ההתרגשות הרבה של ניצולי השואה על כך שזכו להדליק את ששת נרות הזיכרון. ועל כך אנו מבקשות להביע את הערכתנו ותודתנו הרבה. אנו כבנות הדור השני ראינו בפרוייקט זה שליחות - לספר כדי לחיות, לספר כדי להמשיך את שרשרת החיים, לספר כדי לא לתת לפרק חשוך ונורא זה בתולדות העם היהודי להישכח לעולם.

**זהבה באום, חברת הנהלת העמותה למען הקשיש כ"ס
נאוה סלומון, רכזת פרויקטים בעמותה למען הקשיש כ"ס**

אנו, ניצולי השואה, מבקשים לומר לעולם בערוב ימינו:

"היום, כשאנו ניצולי השואה שהזכרון צרוב בבשרנו, באים להעביר את לפיד שליחות הזכירה לדורות הבאים, אנו מעבירים עמו גם את המסר היהודי שהזכרון צריך להוליך למעשה ולמחויבות מוסרית. הוא צריך להיות הבסיס לפעולה ומקור הכוח ליצירת עולם טוב יותר... לא הפכנו לשונאי אדם ולשחרי נקם על דם נקיים... בחרנו בחיים. לא שקענו אל תהומות הייאוש, ולא איבדנו את האמונה באדם ובצלם אלוהים. אנו מבקשים לחלץ מהזוועה שחרצה בבשרנו מסר חיובי לעמנו ולעולם – מסר של מחויבות לערכי האדם והאנושות. השואה שייכת למורשת האוניברסאלית של כל בני תרבות. היא שקבעה את אמות המידה לרוע המוחלט. לקחי השואה חייבים להיות לקוד תרבותי של חינוך לערכים הומאניים, לדמוקרטיה, לזכויות אדם, לסובלנות וסבלנות, ונגד גזענות ואידיאולוגיות טוטליטריות. אנחנו ניצולי השואה הולכים ומתמעטים. בעוד שנים לא רבות לא יהיה עוד על כדור הארץ אדם שיוכל להעיד "אני זוכר את מה שאירע בשואה". יוותרו רק ספרי זיכרונות ומחקר, תמונות וסרטים, ועדויות ניצולים, או אז יהפוך זיכרון השואה מגורל כפוי, החתום בבשרנו ובנשמתנו, ליעוד היסטורי שעל האנושות ועל הדורות הבאים לשאת באחריות, לצקת בו תוכן ומהות."

**מתוך "מנשר הניצולים" שהוקרא בבקעת הקהילות, יד – ושם, באפריל 2002,
בכנס "מורשת השואה – ההשפעות האתיות והמוסריות לאנושות"**

העמותה למען הקשיש כפר-סבא טל' 09-7676452

אשל האגודה לתכנון ופיתוח שירותים למען הזקן בישראל – מנהלת תוכניות קהילתיות מגי גל 02-6557129
תיאטרון עדות לספר כדי לחיות – ניהול הפרויקט, בימוי והפקה: ערית ועזרא דגן 09-9507056, 077-4001966

www.edut.org.il www.testimony-theatre.org